

Kansaneläkelaitoksen lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi liikenteen palveluista annetun lain, tieliikennelain 155 ja 171 §:n sekä ajoneuvolain muuttamisesta (HE 176/2020 vp).

Hallitus esittää muun ohella, että liikenteen palveluista annettuun lakiin lisättäisiin 26 a §, jolla säädettäisiin erityisryhmien kuljettajakoulutuksesta ja koulutustodistuksesta. Kyseessä olisi vapaaehtoinen taksinkuljettajille tarkoitettu koulutus, joka käsittelee erityisryhmien palvelutilanteita. Esityksen mukaan erityisryhmien kuljettajakoulutus loisi laissa säädetyn koulutusstandardin, jossa on kouluttajasta riippumatta tietty vähimmäissisältö. Koulutuksen suorittaneelle myönnettäisiin koulutustodistus. Esityksen mukaan koulutuksen tulisi sisältää opetusta liikunta- ja toimintarajoitteiden vaikutuksesta taksipalvelujen käyttämiseen, liikunta- ja toimintarajoitteisten asiakkaiden kohtaamisesta ja heidän kanssaan kommunikoinnista, erityisryhmien avustamisesta, ajoneuvoon avustamisesta sekä koulu- ja päivähoitokuljetuksiin liittyvistä erityiskysymyksistä. Koulutuksen laajuus olisi esityksen mukaan vähintään 21 tuntia, josta vähintään 7 tuntia käytännön opetusta. Esityksen mukaan liikenne- ja viestintävirasto tarkistaisi koulutuksen suorittamista koskevat tiedot sähköisestä järjestelmästä, jonne hyväksytty koulutuksen järjestäjä olisi toimittanut koulutuksen suorittaneiden tiedot uuden ehdotetun 36 b §:n mukaisesti.

Kansaneläkelaitos korvaa sairaudesta ja raskaudesta aiheutuvia matkakustannuksia siten kuin sairausvakuutuslaissa tarkemmin säädetään. Kansaneläkelaitos korvaa taksin käytöstä aiheutuneet kustannukset silloin, kun vakuutetun sairaus tai vakava vamma taikka liikenneolosuhteet edellyttävät taksin käyttämistä. Lisäksi edellytetään, että taksimatka on tilattu Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen tehneestä tilausvä-

lityskeskuksesta, silloin kun vakuutetun alueella on tällainen tilausvälityskeskus. Kansaneläkelaitos on kilpailuttanut Ahvenanmaata lukuun ottamatta 17 maakunnista muodostetuille alueelle taksimatkojen palveluntuottajat, joiden sopimusperusteisiin velvollisuuksiin kuuluu muun ohella korvattavien matkojen tuottaminen.

Johtuen sairausvakuutuslaissa säädetyistä korvausedellytyksistä, suuri osa taksin käytöstä korvauksia saaneista vakuutetuista kuuluu hallituksen esityksessä tarkoitettuihin erityisryhmiin. Kansaneläkelaitokselle on erittäin tärkeää, että jokainen sen korvaama taksimatka tuotetaan korkeatasoisesti ja turvallisesti. Tämä edellyttää sitä, että matkoja ajavat autoilijat hallitsevat tarvittaessa erityisryhmien avustamiseen ja kohtaamiseen liittyvät taidot.

Koska voimassa oleva lainsäädäntö ei sisällä määräyksiä nyt hallituksen esittämän koulutuksen kaltaisesta, kuljettajille tarkoitetusta koulutuksesta, ei Kansaneläkelaitos ole taksimatkoja koskevissa hankinnoissa katsonut voivansa vaatia tai huomioida kilpailutettavana elementtinä jonkin tietyn koulutuksen suorittamista. Kun 1.7.2018 voimaan tulleiden taksilainsäädännön perustavanlaatuisten muutosten myötä taksinkuljettajaksi pääsyn kynnystä on madallettu muun ohella keventämällä taksinkuljettajan ajolupaa hakevalle asetettuja kouluttautumisvaatimuksia, on Kansaneläkelaitos kantanut huolta siitä, miten se voi taksimatkoja koskevissa hankinnoissaan varmistaa sen, että matkoja ajavat taksinkuljettajat hallitsevat myös erityisryhmien avustamiseen ja kohtaamiseen liittyvät taidot.

Kansaneläkelaitos kannattaa erityisryhmien kuljettajakoulutuksesta säätämistä esitellyllä tavalla. Kuten Kansaneläkelaitos on aiemmin asiasta 2.7.2020 lausueessaan todennut, tulee Kansaneläkelaitos todennäköisesti vaatimaan koulutuksen suorittamista tulevissa taksimatkoja koskevissa hankinnoissaan. Kansaneläkelaitos voisi vaihtoehtoisesti myös huomioida koulutuksen suorittamisen osana laatupisteytystä. Kansaneläkelaitoksen näkemyksen mukaan koulutus nyt esitettävässä muodossa voisi antaa sen suorittaneelle taksinkuljettajalle niitä taitoja, joita kuljettajan on hallittava esimerkiksi Kelan korvaamia taksimatkoja ajaessaan.

Kansaneläkelaitoksen näkemyksen mukaan kyse ei ole ainoastaan siitä, kuinka laadukkaita taksipalveluita myös erityisryhmiin kuuluvat henkilöt voivat saada, vaan myös liikenneturvallisuudesta. Esimerkiksi apulaitteen oikein suoritettu kiinnittäminen ajoneuvoon matkan ajaksi on olennainen tekijä apulaitetta käyttävän matkustajan turvallisuuden kannalta. Lisäksi Kansaneläkelaitos katsoo, että julkisesti rahoitettavissa taksipalveluissa Kansaneläkelaitoksen ja kuntien on pyrittävä varmistamaan, että julkinen rahoitus kohdistetaan asianmukaisesti tuotettuihin palveluihin.

Kansaneläkelaitos esitti lausunnossaan harkittavaksi, että koulutuksen suorittaminen säädettäisiin pakolliseksi niille taksinkuljettajille, jotka suorittavat ajoja esteettömillä ajoneuvoilla. Hallituksen esityksessä on Kansaneläkelaitoksen näkemyksen mukaan otettu huomioon tämä toteuttamisvaihtoehto, mutta perusteltu hyvin, miksei koulutusta säädettäisi pakolliseksi.

Kansaneläkelaitos toteaa vielä, että esitetyn koulutuksen hyödyntäminen julkisissa hankinnoissa edellyttää sitä, että hallituksen esityksessä tarkoitettuja koulutusorganisaatioita on riittävästi ja taksinkuljettajat riittävässä määrin kokevat koulutuksen käymisen tarpeelliseksi. Tähän liittyen Kansaneläkelaitos viittaa aiemmassa lausunnossaan esittämäänsä ja toteaa, että koulutuksesta ja sen merkityksestä tulisi tiedottaa kattavasti.

Hallitus esittää edelleen, että liikenteen palveluista annettuun lakiin lisätään 25 a §, jossa säädettäisiin taksinkuljettajan kokeesta. Esityksen mukaan hyväksytty taksinkuljettajan koe osoittaa, että kokelaalla on taksinkuljettajan tehtävässä tarvittavat tiedot, taidot ja osaaminen. Esityksen mukaan pykälässä määriteltäisiin nykyistä tarkemmin taksinkuljettajan kokeen aihealueet ja kysymysten vähimmäisisältö. Hallituksen esityksen mukaan kokeessa tulisi olla kysymyksiä matkustajien avustamisesta ja turvallisuudesta huolehtimisesta, eri matkustajaryhmien erityistarpeista, taksipalvelujen asiakaspalvelutilanteista sekä kuljetusten ja liikenteen turvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä. Esityksen mukaan liikenne- ja viestintävirasto vastaa kokeen järjestämisestä ja valvonnasta. Kokeen järjestäminen ja koetilaisuuksien valvonta olisi mahdollista siirtää ulkopuoliselle yksityiselle tai julkiselle palveluntarjoajalle.

Kuten Kansaneläkelaitos aiemmassa lausunnossaan totesi, on Kansaneläkelaitos lausunnossaan Trafin määräysluonnoksesta (4.1.2018, Kela 6/301/2017) esittänyt huolen siitä, että taksinkuljettajan kokeessa ei kiinnitetä tarpeeksi huomiota esimerkiksi apuvälineiden kiinnittämiseen ja liikuntarajoitteisten asiakkaiden avustamiseen. Kansaneläkelaitos pitää tervetulleena, että hallituksen esityksen mukaan 25 a §:ssä pyritään vastaamaan tähän huoleen. Kansaneläkelaitos katsoo myös, että julkisesti rahoitettujen taksipalveluiden lisäksi kuluttajamarkkinoiden kannalta on hyvä, että taksinkuljettajaksi hakeutuvilta edellytetään tiettyjen perusvalmiuksien hallitsemista.

Taksiliikenteen erityisryhmien kuljettajakoulutusta ja taksinkuljettajan koetta koskevilla ehdotuksilla voi Kansaneläkelaitoksen näkemyksen mukaan olla myönteisiä vaikutuksia Kelan korvaamille taksimatkoille. Kansaneläkelaitos voi hyödyntää erityisryhmien kuljettajakoulutusta tulevaisuuden hankinnoissaan ja pyrkiä varmistamaan sen, että erityisryhmiin kuuluvat vakuutetut saavat korvattavan taksimatkinsa turvallisesti ja laadukkaasti toteutettuna. Taksinkuljettajan kokeen kehittäminen ehdotetulla tavalla on omiaan pitämään huolta siitä, että kaikilla taksinkuljettajilla on riittävät perusvalmiudet toimia taksinkuljettajana, jolloin Kansaneläkelaitos voi myös lähtökohtaisesti luottaa siihen, että sen korvaamia matkoja ajavat taksinkuljettajat ovat ammattitaitoisia ja osaavia.

Hallituksen esityksessä esitettyjen muiden lainsäädäntöehdotusten osalta Kansaneläkelaitos toteaa, ettei Kansaneläkelaitoksen käsityksen mukaan näillä ole suoria vaikutuksia Kansaneläkelaitoksen toiminnalle tai sen korvaamille taksimatkoille. Kansaneläkelaitoksen käsityksen mukaan esitys kokonaisuudessaan sisältää ehdotuksia, jotka ovat omiaan parantamaan taksipalveluiden laatua ja taksimarkkinoiden toimintaa.

Kansaneläkelaitos kiittää lopuksi valiokuntaa mahdollisuudesta lausua asiasta.

Mia Helle

Reija Jääskeläinen

Lakiyksikön päällikkö

Osaamiskeskuksen päällikkö